

pok lerakásához. Az elmúlt 60 esztendő fejlődése csak az egész nemzeti életünket átható küzdelmekkel együtt bírálható el és értékelhető. Sokat jelent az, hogy 1869-től 1914-ig a 100.000 lélekre eső elemi iskolai tanulóink száma 39%-kal szaporodott s 1926-ig a mai csonka területünkön elemi iskoláink száma 2165-tel növekedett; ez a belső területen, községekben 25%-os, a külterületen 466%-os szaporulatot jelent. Csak ott a baj, hogy ezeket az új iskolákat a fejlődés évtizedein keresztül rendszerint „rozoga, szűk, sötét vályogházakba“ helyezték el! Az azonos gondolatmenettel, egységes szándékkal, egy cél felé törekvő szerzők személy szerint nem vádolnak senkit ezért a reánk szakadt adósságért, de feltárják, hogyan keletkezett, milyen nagy, és meggyőznek bennünket arról, hogy törlesztése tovább már nem halasztható, sőt sürgős. Erejük a kérlelhetetlenül bizonyító számokban rejlik. Ezeket a bizonyítékokat nem lehet kiforgatni s ezeken épül fel *gróf Klebelsberg Kuno* népoktatási programja, ezek a régi iskolaeépítési akciójának. Akinek szédítőek e program arányai, súlyos a terhe, merész a lendülete, tanulmányozza át ezt a nagy szorgalommal, sok gonddal és szeretettel összeállított hatalmas munkát és meggyőződik róla, hogy nincs más kivezető út elesettségünkől a magyar feltámadás felé.

Padányi Andor.

A Harmadik Egyetemes Tanügyi Kongresszus és a vele kapcsolatos Országos Tanügyi Kiállítás.

Az elmúlt nyáron összesereglettek Budapesten csouka hazánk tanítói és tanárai, hogy bajtársaikkal való közvetlen érintkezés útján és az előre kijelölt előadók gondosan kidolgozott fejtegetéseiből és előterjesztéseiből világosabban lássák a nevelői munka magasabb céljait, hogy erőt merítsenek a nevelés útjába gördülő akadályok leküzdésére és hogy egységes tanítórenddé összeforrvva közös terveket szőjenek a jövőre.

A két előző (1848., 1896.) kongresszushoz hasonlóan a harmadik is a nemzet életének fordulópontjával esik egybe. Mint akkor, most is a nevelés felé irányul a közérdeklődés. A régi nagy vezérekhez és szorgalmas munkásokhoz hasonlóan a harmadik kongresszusnak is voltak széles látókörű, nagy tudású, mélyérzésű vezérei és becsületes, szorgalmas munkásai.

A kongresszus alapgondolata, hogy a nemzeti eszmény álljon a nevelés középpontjában, hogy a nemzet legyen a nevelés kiindulópontja és végcélja, a magyar nevelők hitvallásává tisztult a kongresszuson. Régebben is vallottuk ezt a hitet, de hogy a világháborút követő forradalmak véres és szennyes napjai után nem sodródtunk a nemzetköziség ragadós hínárjába, hanem fokozott meggyőződéssel ragaszkodunk a nemzeti eszményhez, mégis csak népünk őseréjének és a vezetők hűségének köszönhető. Ebből az őserőből és ezzel a hűséggel kell megalapoznunk a jövőt.

A jövő útját megjelölte a kormányzó úr ő főméltósága, aki a népoktatás kereteinek kibővítésével ajándékozta meg a kongresszus előestéjén a nemzetet. Folytatta a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr ő nagyméltósága, aki az új keretek megtöltésére adott gazdag nemzeti anyagot. A nagy ünnepséggel lefolyt közös ülésen pedig József királyi herceg ő fensége és Magyarország nagytudományú hercegprimása, valamint a többi felszólaló kiváló férfi mind hangoztatta a nevelés nagy fontosságát és sok melegséggel és együttérzéssel biztatták a nemzet nevelőit építő munkájuk erős hittel való végzésére.

Húsz szakosztályban folytak a tárgyalások az iskola belső életének javításáról és a neveléstudomány újabb eredményeinek megvalósításáról. Mindenütt láthattunk példát a komoly elmélyedésre. Ha egyik-másik szakosztályban a tömeglélek erőteljesebben nyilvánult is meg, mint talán szükséges lett volna, az is csak a magyar tanítólélek nagy tettvágyának bizonyítéka. A kongresszus sok területen jelölt meg helyes irányt a készenlétben lévő erőfölösleg okos felhasználására.

Az egyoldalú értelmi nevelés és a külső formák túlhajtásának ellensúlyozására hatáskört kértek az erkölcsi és társadalmi nevelés gyakorlati irányainak képviselői s a testnevelők. továbbá a szabadabb tanítási formákat kereső, gyermektanulmányi eredményekre építő újabb pedagógiai irányok képviselői. Az ellentétek kiegyenlítésére megindult az eszmecsere s bár nem tisztázták végleg a vitás kérdések, tágult a vitatkozók látóköre és magasabb szempontokhoz jutottak az elmélkedők és a gyakorlati építők.

A nőnevelés, az iskolaegészségügy, a gyermekirodalom és az iskolán kívüli népművelés megoldásra váró kérdéseinek feltárása újból igazolták, hogy a nemzetnevelés nemcsak az iskola ügye, hanem az egész nemzeté. A kongresszusi viták és eredmények bizonyítják, hogy a nevelők ennek tudatára ébredtek, keresik a nemzet ügyeiben való tisztánlátást és nemzeti öntudatra is törekszenek. A nevelők vállalják a legsürgősebb teendőket, míg az új nemzedék kellően felkészülve sorompóba áll.

A legelőnkebben foglalkoztatták a kongresszus egyes szakosztályait a különféle iskolatípusok szervezeti kérdései. Ezekről folytak a legkeményebb harcok. Minden csoport elképzelte és kiszínezte saját típusa jövőjét és abba annyira beleélte magát, hogy minden eltérő véleményt személyes támadásnak, sőt jogfosztásnak tekintett. Bizonyára a hajthatatlanok is megfogtak alkudni a lehetőségekkel, amint a szervezeti kérdések a nemzet érdekeinek gondos mérlegelésével kerülnek megoldásra. A sokféle vélemény megingatta a szervezetben való hitet s a legtöbbben a nevelő egyéni értékében és becsületében munkájában keresik a jövő jobb megalapozását.

A kongresszussal kapcsolatos kiállításon a különféle iskolák munkái voltak láthatók. Minden típus belső életére és módszeres eljárására vonatkozó, előre megállapított szempontok sze-

rint kiválogatott és ízlésesen elrendezett anyag mutatta az iskolák mai színvonalát. Az 1927. évi pünkösdi kiállítás tanulságainak felhasználásával sikerült elvont vonatkozásokat is szemléletesen, grafikusan bemutatni. A kiállítás anyagát sokan napokon át tanulmányozták s bizonyára gazdag inspirációkkal tértek haza.

Az egész kongresszus lelke és mozgatója az elnök, *Négyesy László* egyetemi tanár volt, aki *Kornis Gyula* államtitkár úr világos rendező szempontjai szerint megindított munkáját minden zökkenés nélkül átvette és hűségesen továbbépítette. A kongresszust nemes buzgalommal, fiatalos lendülettel, sok melegséggel és mindig igen nagy tapintattal vezette és egyes részleteit valóságos ünneppé emelte. Az ő gondoskodása a legjobb biztosíték arra, hogy a határozatok megvalósítása is meginduljon.

Quint József.

III. Finn-ugor Közművelődési Kongresszus.

Ezt a kongresszust Budapesten, június 10—17. napján tartották meg, a hivatalos meghívó szavai szerint „a finn-ugor népek szellemi és gazdasági életének képviselői, hogy bensőbbé nemesítsék faji együvértartozásuk érzését, szorosabbra fűzzék az összekötő szálakat s egymásban testvéri segítséget nyerjenek kiérdemelt szebb jövőjük előkészítéséhez“. A kongresszus ülés-szaka június 11—13-ig tartott; rendeltetése az volt, „hogy a résztvevő testvérnépek (finnek, észtek, magyarok) megismertessék egymással tudományosságuk, közoktatásügyük, irodalmi, művészeti és gazdasági életük kialakulását, mai helyzetét és problémáit“. Ennek megfelelően a kongresszus munkássága a következő négy szakosztályban folyt le: I. Általános művelődési és tudományos szakosztály (elnöke *Szinnyei József*), II. Pedagógiai szakosztály (*Kornis Gyula*), III. Közgazdasági szakosztály (*Heller Farkas*), IV. Irodalmi és művészeti szakosztály (*Pekár Gyula*). Június 14-én kezdődtek a magyar föld, nép és viszonyok tanulmányozására alkalmas nyújtó szakszerű és szórakoztató kirándulások a vidékre.

Klebelsberg Kunó kultuszminiszternek az ünnepélyes megnyitón elmondott beszédéből a következő rész maradandó jellegénél és nagyfontosságú kihatásánál fogva méltán rászolgál a megörökítésre: „*Létre kellene hoznunk egy szervezetet, amelyben mindhárom állam résztvesz, és amelynek keretében résztvennének a finn, az észtek és a magyar tudósok. Ha ez az eszme visszhangra talál, ilyen intézménynek megszervezésére hajlandó vagyok. S nem lesz többé szükség közvetítőkre, hanem egymás között el tudjuk intézni ügyeinket. Ennek az intézménynek az volna a feladata, hogy a megjelent szépirodalmi és tudományos munkákat kölcsönösen lefordíttassa. Ennek az összefogásnak és harmonikus együttműködésnek meglesz az általános, politikai téren is a kedvező hatása“.*